СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 57. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 11-го БЕРЕЗНЯ 1949. — No. 57. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 11, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; П'ЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

БАНДИТИ ЗАТРИМАЛИ ПОТЯГ, ОГРАБИЛИ ПОДОРОЖНІХ

Недалеко місцевости Мартінсбург, у стейті Вест Вирджінія, чотири бандити з витягненими револьверами приневолили службовиків на потязі залізниці Балтимор енд Огайо повернути потяг на бічні рейки, і там станути. Після того вони ограбили подорожніх, зіскочили з потягу, зайшли до нічного клюбу, приміщеного недалеко залізничого шляху, ограбили там гостей, вийшли звідти, постріляли одного перехожого, а потім втекли двома краденими автами. Поспішний потяг, з назвою Амбасадор Лимитед, виїхав зі стації Балтимор в год. 4:45 пополудні, в середу, 9. березня, і їхав до Дітройту, де мав прибути в четвер ранком. Пристанок Мартінсбург лежить на границі стейту Мериленд, Вест Вирджінія й Пенсилвенія. В потязі було понад сто подорожних. Напад виконано перед північчю. Поліція з Мартінсбурга не могла найти жадного сліду напасників.

МІНІМУМ ПЛАТНІ ПІДНЕСЕНЕ ДО 75 ЦЕНТІВ У КОМІСІЇ.

Вашингтон, — Комісія праці в палаті репрезентантів після двомісячних торгів, ухвалила піднести заробітну платню з теперішніх 40 центів до 75 центів на годину. Підчас нарад відкинено багато постанов в законопроекті, предявленім адміністрацією. Між ін. відкинено проект, щоб признати мінімальну платню фармерським робітникам. Дискусія над билом в повній палаті почнеться коло 100 березня.

ПЕРЕВОЗОВЕ ПІДПРИЄМСТВО ВІДПРАВИЛО 9,000 РОБІТНИКІВ.

Ню Йорк, — Рейлвей Експрес Ейдженсі, яка перевозить пакунки залізницями, відправила 9,000 робітників і застановила дальшу працю. Робітники почали вже третій раз саботувати працю, придержуючися точно службових правил. Це робили на те, щоб добитися швидшого покінчення переговорів в справі підвишки платні. Коли компанія зажадала від робітників нормальної праці, а вони не приноровились до наказу, компанія оголосила, що стримує пересилку пакунків залізницями й літаками, а робітників повідомила, що вони втратили джаби. Між злокавтованими робітниками є 5,700 людей при пакунках і 3,000 візників на вантажних автах. Внаслідок затримання пересилок втратить працю 35,000 робітників в цілій країні. Через Ню Йорк переходить четверта частина всього пакункового залізничого руху.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗА ЗАБОРОНУ П'ЯТИХ КОЛОН.

Вашингтон. — Американська Федерація Праці предявила секретареві стейту Дінові Ачесонові суцільну програму ролі робітництва в міжнародній політиці. В програмі поставлено такі точки: Щоб Атлянтійський Пакт обняв усі демократичні країни; щоб німецький націзм і мілітаризм був виключений від опіки над Рурщиною; щоб Обєднані Держави признали за міжнародний злочин підтримування та творення п'ятих колон в державах, які живуть мирно; щоб Америка виключила мілітарну допомогу еспанському диктаторові. Про заяву комуністичних провідників, що вони підтримають Росію на випадок війни, А. Ф. П. висловлює погляд, що це є підготова до нападу на західну Европу і застрашування громадян, що підчас наїзду вони дістануть утар в спину.

СХВАЛЕНО ФОНДИ НА ОБОРОННУ СІТКУ З РАДАРУ.

Вашингтон. — Голосуванням на око, без дискусії, а тільки після побіжних вияснень на запити, палата репрезентантів ухвалила одноголосно фонди на улаштування невидної сітки з радару довкруги американського континенту, з метою охоронити Злучені Держави перед несподіваним нападом ворога з повітря. Фонди в сумі $161,000,000 має бути вжитий на побудову радарових станцій в середині країни для остороги перед несподіваним й тайним налетом ворожих літаків. Крім того схвалено $200,000,000 на улаштування пробних ґрунтів для вправ на віддаль 3,000 миль нових пружинових стрілен, керованих з землі. Підчас коротких вияснень провідники конгресу взивали до поспіху, щоб можна почати негайно підготову до згаданих інсталяцій. Комісія Збройної Служби виявила при цій нагоді, що „деякі держави" використали німецьких науковців і техніків і переводять завзяті зусилля для виробу керованих стрілен з посяганням в міжнародні простори". Тому, що нові бомбардувальники летять зі швидкістю сьоми миль на мінуту, комісія дораджує побудувати засоби остороги, щоб можна проти них боронитися.

ТИМЧАСОВА СУДЕЙСЬКА ЛАВА ДЛЯ КОМУНІСТИЧНИХ ПРОВІДНИКІВ.

Ню Йорк. — Тимчасову малу лаву для суджения комуністичних провідників, обвинувачених в навчанні, як скинути американський уряд, вдалося скласти зпоміж 89 кандидатів. Вибір суддів відбувається льосованням при помочі машини. Першим членом судейської лави є з муринка, Телма Дайел. Коли вона не буде звільнена від обовязку, вона буде провідницею судейської лави. Крім неї є ще чотири інші жінки. З перших вильосованих суддя Гарольд Р. Медіна, який проводить при розправі, звільнив двох кандидатів, які оправдувалися, що вони є упереджені до підсудних. На випадок, коли інші будуть звільнені, на їх місце прийдуть інші кандидати, доки не буде встановлена повна мала лава з 12 присяжних суддів.

ДУБІНСЬКОГО ЮНІЯ ДАРУВАЛА ЧВЕРТЬ МІЛЬЙОНА НА ЖИДІВСЬКУ ДОПОМОГУ.

Ню Йорк. — Кравецька юнія з назвою Інтернешенел Лейдіс Гармент Воркерс, на чолі якої стоїть Дейвид Дубінскі, вислала дар в сумі $250,000, на допомогову акцію з нагоди кампанії Юнайтед Джуїш Апіл. Крім того ще позичила $500,000 на цю акцію.

Куба вислала протест до Советів проти комуністичних заяв

Гавана, на острові Куба, 9 березня. — Уряд вислав протест до Советської Росії проти заяв комуністичних провідників, що на випадок війни вони станутъ на боці Росії. Протест звернений проти „спроб викликати замішання в міжнародній мирі" заявами комуністичних лідерів в різних країнах, що вони підуть війною проти своїх власних країн. Міністерство закордонних справ Куби відверто написало в дипломатичній ноті до Советів, що „одночасні і однозвучні заяви" комуністів були зроблені під наказом Советів. Гострі слова, вжиті в ноті, кажуть здогадуватися, що Куба хоче порвати дипломатичні звязки з Росією. Міністерство закордонних справ Куби оприлюднило теж протест Советів до кубанського уряду проти того, що на вулицях Гавани уживають підчас забав масок, які представляють Сталіна. Кубанський уряд відкинув цей протест, кажучи, що „советська амбасада пробує завести в Кубі тоталітарні способи".

В АРГЕНТИНІ УХВАЛЕНО НОВУ КОНСТИТУЦІЮ У ВІДСУТНОСТІ ОПОЗИЦІЇ

Буенос Айрес. — Після того як члени радикальної й опозиційної партії вийшли з конституційної конвенції на знак протесту проти „насильної тактики" вживаної прихильниками уряду при нарадах над новою конституцією, зміну конституції ухвалено 101 голосами. У новій конституції находиться постанова, що президент може кандидувати вдруге після покінчення першої каденції. Цю постанову вважають за намір президента Хуана Перона утривалити свою владу в Аргентині.

РОДИНА ПІГМЕЇВ СЕРЕД 200 УКРАЇНСЬКИХ ІМІГРАНТІВ

Ню Йорк. — Серед 549 імігрантів зі скитальщини в Европі, які приїхали кораблем Марин Флешер, замітна була велика кількість українців. З них 190 приїхали через Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет, а більше ніж десятка через Краеву Католицьку Добродійну Конференцію й Світову Службу Церков. Місцеві щоденники помістили кілька фотографічних знимок з українських імігрантів, між ін. з родини Боднарів, яка обіймає 8 осіб і їде на фарми до Меріленду. Є теж світлина 75-літнього українця Йосифа Винника, який приїхав до родини в Ню Йорку. Загально звертала на себе увагу одна українська родина, якої батьки виглядають здорові, а діти роблять враження сотворінь скарлоуватілих внаслідок недоживлення. Вони нагадували картини з часів голоду в Україні. Діти викликали сльози жалю кожного стрічного.

По 21 українських фармерів, які були призначені до Меріленду, приїхали представники стейту. Після полагодження вступних формальностей вони виїхали через Филаделфію до Балтимор, де їх мав зустріти місцевий український комітет. При обслузі українських імігрантів у нюйорській пристані працювали 13 добровольців з Ню Йорку, а 3 з Филаделфії. Між ними був ген. директор ЗУАДК. д-р В. Галан і секретар д-р П. Дубас. Праці було забагато для цеї горстки, бо крім помочі при полагоджуванні правних формальностей і надаванні пакунків треба ще відвозити подорожних до залізничих станцій. Вони дістають теж на дорогу гроші, дехто перекуску, а великий клопіт буває з малими дітьми, яких часто перетомлені матері не можуть якслід заспокоїти й обхарити. Треба надіятися, що нюйорчани поспішать з більше здисциплінованою і численнішою обслугою ніж це було досі.

14-го ПРИЙДЕ ЧЕРГОВИЙ ТРАНСПОРТ НОВИХ ІМІГРАНТІВ ДО БОСТОНУ

Филаделфія, 10 березня. З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють, що на 14-го березня заповіджений приїзд до порту в Бостоні пароплава „Марін Джомпер", з черговим транспортом нових імігрантів. „Марін Джомпер" виїхав з Гамбургу дня 3-го березня. Між новими імігрантами є 56 українців, що їдуть старанням ЗУАДКомітету. Їх поіменний виказ буде надрукований в одному з чергових чисел „Свободи".

Соціяльна Рада в справі переселення вчених

ДОМАГАЄТЬСЯ СКАСУВАННЯ ПЕРЕСЕЛЕНЧИХ ОБМЕЖЕНЬ

Лейк Соксес, Н. Й., 10 березня. Економічна і Соціяльна Рада Об'єднаних Націй звернулася вчора зі закликом до країн, які приймають на постійне поселення европейських переміщених осіб, щоб вони скасували іміграційні обмеження щодо поодиноких професій, головно щодо вчених та інтелектуальних професій взагалі. Зроблений Міжнародною Організацією для Збігців перегляд виказує, що більшість країн воліють фізичних робітників, натомість ставляють всілякі обмеження для інтелектуалів. У висліді, наприклад, понад 2,500 скитальників-лікарів є сьогодні в Европі „забутими людьми", бо через ці обмеження вони не можуть дістатися до будь-якої країни. Це саме відноситься до інших інтелектуальних професій. В тій самій резолюції закликається поодинокі країни, щоб вони в своїх іміграційних законах поробили відповідні полекшення щодо допущення спільно цілих родин нових імігрантів та не розбивали їх всілякими обмеженнями. Справжньою трагедією для скитальників можна вважати, що деякі країни погоджуються приймати тільки молодих і здорових людей, залишаючи цілком на призволяще старших і немічних їх рідних. Рада рівночасно ухвалила резолюцію з признанням для Міжнародної Організації для Збігців (IPO) за її дотеперішню працю в справі переселення ДП. Резолюції ухвалено пункт за пунктом і майже всі більшістю 15 голосів проти 3 совєтських. Советські представники знову використали цю нагоду, щоби відомою вже всім лайкою накинутись на скитальників і тих країн, що дають їм захист.

КОНЦЕНТРАЦІЯ СОВЕТСЬКИХ ВІЙСЬК НА БАЛКАНАХ

Анкара, Туреччина, 10. березня. — Після недавнього повідомлення з французьких джерел про наявність підозріло великих контингентів советських військ в Румунії, турецька преса тепер подає вістки про збільшення сили советських військ теж в Болгарії. Це зв'язується з недавним домаганням советського уряду вияснень становища Туреччини до Атландійського пакту. Болгарський амбасадор заперечив ці повідомлення, називаючи їх „фантастичною видумкою". Він теж назвав „нормальною подією покликання до служби в армії молодих людей кожного року", заперечуючи твердження турецької преси, що це звернене проти Туреччини.

СОВЄТИ ДІСТАЛИ 838 ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

Лондон, 10 березня. — Вчера в Палаті Громад виявлено, що Советський Союз дістав в характері воєнного відшкодовання всіх 838 воєнних кораблів: 8 італійських, 34 японських, 13 фінських, 18 румунських і 765 німецьких. Позичених під час війни від Британії 7 воєнних кораблів Совєти звернули. Німецькі воєнні кораблі, включно з допоміжними, розділено на підставі окремого договору між трьома великодержавами: Совєти дістали 765 кораблів, Британія дістала 620 і Злучені Держави 621.

ЗАПОВІДАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ ЗАКРИТТЯ ЧЕСЬКОГО КОРДОНУ.

Відень, 10. березня. — З поінформованих джерел тут поширено непотверджену вістку, що Чехословаччина в найближчому часі мала б закрити свій кордон з американською зоною. Причин цього ширше не подається.

ПАМ'ЯТНИКИ ЗАМІСТЬ ХЛІБА.

Москва, 10. березня. — Президія Верховної Ради СССР вчора видала „указ" про будову пам'ятників „видатним" колгоспникам. З метою заохотити советських рабів до ще більшої „добровільної" каторжної праці, Москва рішила ставити бронзові погруддя колгоспним стахановцям в містах і їх народин.

БРИТАНСЬКА ФЛЬОТА „ЗНИЩЕНА" В ГІБРАЛЬТАРІ.

Лондон, 10. березня.—Сильні з'єднання британської фльоти і авіяції відбули в Гібральтарі воєнні вправи, у висліді яких „ворожа" авіяція дощенту „розбила" фльоту.

БЕРНАРД ШО КОМУНІСТ, АЛЕ ПІДДЕРЖУЄ ПЛЯН МАРШАЛА.

Лондон, 10. березня. — Дж. Бернард Шо сам назвав себе вчора комуністом, але заявив, що Плян Маршала він вважає „під цю пору рішучо необхідним".

АТЛАНТІЙСЬКИЙ ПАКТ БУДЕ ПІДПИСАНИЙ В КВІТНІ

АЧЕСОН ЗАПОВІДАЄ ПУБЛИЧНУ ДИСКУСІЮ; ФРАНЦІЯ ХОЧЕ ТОЧНІШИХ ВИЯСНЕНЬ.

Вашингтон, 10. березня. — Державний секретар Дін Ачесон заявив вчора кореспондентам, що проект Атлантійського пакту вже швидко, імовірно на другий тиждень, буде поданий до публичного відома та під осуд публичної опінії і після того буде підписаний всіми заінтересованими країнами, правдоподібно на початку квітня. Говорячи про постанови пакту, секретар Ачесон ствердив, що вони цілком відповідають резолюціям Сенату і Палати Репрезентантів, які уповноважнюють Адміністрацію зв'язати Злучені Держави конституційним порядком з усіми регіональними організаціями безпеки, що відносяться теж до безпеки Злучених Держав та які базуються на постійній самодопомозі і взаємній піддержці. Ачесон в дальшому заявив, що проектований Атлантійський пакт відповідає постановам 51-ої статті чартеру Об'єднаних Націй щодо права індівідуальної і колективної самооборони на випадок збройного нападу. Державний секретар вважає справою чемности потребу здержатися з проголошенням тексту проектованого пакту аж до часу, як його апробують інші уряди, але він заневнив, що після того текст буде опублікований та переданий під повну публичну дискусію. Загально вважається, що проект договору буде в найблищих днях апробований урядами всіх заінтересованих країн. Ачесон думає, що постанови пакту не будуть несподіванкою для загалу. З огляду на те, що вступні переговори в справі пакту будуть закінчені вже правдоподібно завтра, не має вже вигляду на те, щоби в них взяли участь Данія, Італія, Портуґалія та Ісляндія, хоча вважається, що ці країни до пакту приступлять. Рівночасно з Парижа повідомляють про дебату над проектом пакту у французькому уряді. Французька преса подала загальні підсумки постанов пакту. З поінформованих джерел заявляють, що поодинокі члени уряду, апробуючи пакт принціпово, виявили бажання точнішого вияснення і дефініції деяких постанов пакту, головно поняття „нападу". Вияснюючи членам уряду відсутність в пакті постанови про „автоматичне" приступлення до війни Америки на випадок ворожого нападу на одну з договірних країн, міністер Шуман пригадав, що в 1941 році президент Рузвелт наказав був американській фльоті стріляти в кожний німецький підводний човен, хоча Америка формально не була у війні. Французький уряд продовжуватиме дискусію над пактом в наступну середу і тоді відбудеться ще дискусія в парляменті. В Парижі ніхто не сумнівається, що проект пакту буде апробований як урядом так і парляментом. В Римі італійський премієр Альчіде де Гаспері почав зі свого боку заходи, щоби негайно одержати від парляменту згоду на приступлення Італії до Атлантійського пакту, як тільки вона дістане офіціяльне запрошення. Сподіються, що тільки комуністи та їх соціялістичні спільники будуть проти цього пакту.

ПРИСПІШЕНО СЕСІЮ ДОРАДЧОЇ РАДИ КРАЇН БРЮСЕЛЬСЬКОГО СОЮЗУ.

Лондон, 10 березня. — Британське міністерство закордонних справ повідомило, що чергову зустріч зложеної з міністрів закордонних справ т. зв. дорадчої ради зв'язаних Брюсельським оборонним союзом п'ятьох західно - европейських держав, відбудеться вже в найблищий понеділок, хоча нормально вона повинна відбутися аж 26-го березня. В повідомленні подано, що наради приспішено на рекомендацію британського і французького урядів та „з огляду на правдоподібність швидкого порозуміння щодо постанов Атлантійського пакту". На приспішення цеї зустрічі вплинула теж необхідність провірити заходи, пороблені в справі недалекої конференції „Ради Европи".

ГЕН. КЛЕЙ ЗАГОСТРЮЄ КОНТРОЛЮ ПОДОРОЖНОГО РУХУ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗОНІ.

Берлін, 10 березня. — Американський військовий губернатор Німеччини, ген. Л. Д. Клей, видав розпорядження, на підставі якого всі подорожні союзних націй підлягатимуть на кордонах американської зони Німеччини гострій митній контролі. Це розпорядження видано в рямках боротьби з контрабандою та нелегальним привозом і вивозом грошей, що сильно шкодить господарству зони.

ЧИСТКА КАНДИДАТІВ НА УЧАСНИКІВ НІМЕЦЬКОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ВИСТАВИ

Франкфурт, 10 березня. — Дня 9-го квітня в Ню Йорку, в Ракефелер Сентер, буде відкрита виставка продуктів німецької післявоєнної індустрії, в якій зголосили свою участь 350 німецьких промисловців. Тепер ген. Клей наказав „скринінг" всіх зголошених кандидатів на виставу та заборону виїзду для всіх бувших членів націстичної партії або її симпатиків. Вважають, що понад 100 зголошених кандидатів будуть „вичищені".

СИНА ГІНДЕНБУРГА СУДИТИМУТЬ ЗА НАЦІЗМ.

Люнебург, Німеччина, 10 березня. — В понеділок тут перед німецьким денацифікаційним судом відповідатиме Оскар фон Гінденбург, син колишнього президента Німеччини. Свідком обвинувачення буде відомий німецький дипломат фон Папен.

ПРОЄКТ БЮДЖЕТУ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ.

Варшава, 10 березня. — Уряд предложив соймові проєкт бюджету на армію, що виносить 12.2 проценти загальних державних видатків. Вишкіл 200,000-ної польської армії має відбуватися відповідно до „вдосконаленої програми і методів, базованих на багатих досвідах союзної совєтської армії".

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТРАГІКОМЕДІЯ У СОФІЇ

Скінчився черговий сталінський наступ на релігію, духівництво та церкву. Тим разом тереном наступу була Болгарія. В її столиці Софії проголошено минулого вівтірка вирок у процесі проти керівних членів Верховної Ради Протестантських Церков в Болгарії, яких сучасна комуністична влада країни обвинувачувала в „зраді", „змові проти уряду" та в „шпигунстві" на користь Злучених Держав та Британії й в спекуляції валютою на чорному ринку. Як бачимо закиди є майже ті самі, що їх видвигала недавно комуністична влада Угорщини проти кардинала Міндсентія. Як в Угорщині атаковано на комуністичнім суді Католицьку церкву головно за те, що є у звязку з Римом, так в Болгарії атаковано Протестантську церкву за її звязок зо Злученими Державами. В одному і другому випадку наглядне змагання здискредитувати в тих країнах обидві Церкви, підпорядкувати їх разом з духівництвом цілковито комуністичній владі та зробити їх знаряддям большевицької пропаганди. Як це виглядало на мадярськім суді, всі знаємо, а тепер маємо для доповнення ще другу картину з болгарського суду. Як один, так і другий суд були зааранжовані Москвою ще й на те, щоб атакувати Злучені Держави і „американський імперіялізм", що для шпигунських цілей вживає „релігії", „місіонарів", навіть кардиналів.

Д-р Сирил Е. Блек, бувший урядовець департаменту стейту, а тепер професор історії в Принстонськім університеті, назвав болгарський суд над протестантськими проповідниками та місіонарами „політичною трагікомедією", яка мала б помогти Москві закріпити комуністичну владу в Болгарії. Проф. Блек добре обзнайомлений з відносинами в Болгарії й є відомим знавцем балканських справ. Говорити про якесь американське „шпигунство" в часі, коли американське військо становило частину аліянтської окупації Болгарії, є звичайним „абсурдом", каже він. Д-р Блек теж вияснює в оригінальний спосіб поведінку підсудних, що каялись і признавались до вини, а по присуді ще відіграли окрему комедію, дякуючи суддям за ласкавий і справедливий присуд. Він є тої думки, що підсудні зробили це з двох причин. Хотіли вдоволити чрезвичайку, а рівночасно старались так поводитись, щоб кожна людина в світі могла добачувати в цій поведінці та в зізнаннях звичайний абсурд, а ніщо інше.

Та якби хто не вияснював отсей болгарський суд, безсумнівною правдою є це, що сказав з цього приводу єпископ Джан С. Стем, президент Федеральної Ради Церков Христа в Америці. Він заявив, що цей суд є комуністичним намаганням „підчинити цілковито Церкву державі". Ця заява має особливе значення в Америці тому, що саме в протестантських рядах є багато таких, що думають інакше і ще далі говорять про свободу релігії в Совєтах та в країнах з комуністичними режімами.

Проти болгарських присудів внесли протести уряди Злучених Держав і Британії. Та остання ще заявила, що комуністична влада в східній Европі, знищивши останки демократичної опозиції проти диктатур, тепер взялася до нищення ще й останньої опозиції — Церкви.

Цікаво тепер знати, чи демократичні потуги будуть далі в таких випадках тільки словами протестувати, чи може візьмуться за гостріші міри.

ДОПОМОГТИ ТАЛАНТАМ РОЗВИНУТИСЬ

Четверте форум щоденника Ню Йорк Геральд-Трибюн для студентів середніх шкіл, улаштоване в суботу 5 березня б. р. зазначилося участю 34 студентів і студенток середніх шкіл з тих 17 країн, які обняті Пляном Маршала. У підшуканні студентів помагали: видавництво згаданого щоденника, уряд Злучених Держав і три американські летунські підприємства, Транс Ворлд Ерлайнс, Пан Амерікен Ворлд Ервейс Систем і Амерікен Оверсіс Ерлайнс. Сімнадцять країн, які прислали своїх студентів на Форум, вживали різних метод, щоб підобрати всесторонно освіченого й талановитого студента чи студентку. Отже вислали таких, що могли бути прикладними студентами своєї нації. Саме оповідання Вилйема Г. Авірета, виховного директора Геральд-Трибюн, як він обіздив столиці країн і яких способів там уживали для вишукання відповідного студента, є не тільки повчаюче, але просто чаруюче.

Щасливий вибранець мав дістати безплатну подорож до Америки й назад, мав переїхати впродовж 10 тижнів цілий простір Злучених Держав і відвідати найбільш замітні наукові й шкільні установи і завершити в такий спосіб свою практичну середне-шкільну освіту, заки вступить до університету своєї країни. Закінченням практичного виховання була участь у згаданім форум, де кожен і кожна з них були представлені численному зборові культурної американської еліти й сказали від себе привітне слово.

Коли хто має до діла з підбиранням кандидатів на представників нації, то мусить мати на увазі не тільки відповідальність нації за висилку кандидата, але й відповідальність кандидата за сповнення надій, покладених на нього його нацією Тільки справжні всесторонні таланти витримують таку пробу „вогня й води"

Про що йшло при підбиранні студентів на форум Геральд-Трибюн? На це найліпше мабуть відповів Вайтло Рід, редактор щоденника Геральд Трибюн, коли сказав. „Думаю, що це є спосіб поступування при плянуванні майбутности світу, бо на ділі Злучені Держави не є нічим іншим, як збірною сумою всіх мрій і надій, леліяних громадянами впродовж століть... Одною з головних мрій нашої країни є поправа долі кожної людини зокрема..."

Передаючи повний текст промови Ріда редакція подала такий наголовок над нею: „Відбудова завтрішнього світу сьогоднішнім знаряддям". Ледви чи можна було підібрати ліпший наголовок на віддання змісту промови Ріда. Як самі студенти так і засоби, які сьогоднішній світ має до розпорядку, це ніщо інше, а тільки „знаряддя", бо талант людини не тільки служить їй самій, але посередно теж і цілому людству.

Більше відверто сказав про значення таланту для теперішнього світу президент Труман, коли в дні 3 березня приймав у Білому Домі сорок студентів, які прийшли його відвідати та яких підшукано як найбільш талановитих учнів американських високих шкіл старанням організації для Підшукання Наукового Таланту. Між ними було 11 дівчат і 31 хлопців. Всі вони мають дістати наукові стипендії по $11,000, дані фабричним підприємством Вестингавс. Вітаючи їх, президент Труман заговорив до них:

„Для мене завжди є мило зустрічати таких, хто вибився на вершок в чім небудь... Щиро надіюся, що кожне з вас піде вперед таким шляхом, на який ви вже вступили і що покінчите на вершку, на якім ви опинилися... В історії світу не було ще часу, в якому світ потребував би людей науки і енергії більше ніж тепер. На провідних становищах є тепер більше місця ніж було коли небудь в минулому... Люди, які хочуть працювати і які хочуть перебрати на себе відповідальність, завжди найдуть повно праці ,повно відповідальности. Мені здається, що я можу знати про це більше ніж хтонебудь інший... Надіюся, що ви відійдете з цього місця з постановою викінчити свою працю і стати цінним маєтком для цих великих Злучених Держав Америки... Коли згодом прийде мир і ми станемо вводити в життя пляни, які ми пробуємо започаткувати тепер, тоді настане пора, що буде таке велике число зайнять — а ще більше у вашім званні — що бракуватиме людей, щоб могли ці роботи виконати".

Ці незвичайно важливі думки президента не є тільки його особистими думками. День перед тим, у місті Сан Луїс покінчили свої наради делегати на конференцію Американського Товариства Шкільних Адміністраторів. Серед 7,444 делегатів були визначні шкільні урядовці, управителі каледжів, шкільні суперінтенденти і вчителі та вчительки. Вони всесторонно обговорили теперішні винаходи в усіх наукових і практичних ділянках і прийшли до висновку, що використування атомової енергії мусить спричинити переміну у вихованні людства. Зміни приходять так швидко, що звичайна людина не може собі з ними дати раду. Тому необхідним є піднести рівень освіти кожної людини. Це можливе зробити тільки в такий спосіб, що продовжиться прилюдну науку з теперішніх 12 на 14 років. Щоб це осягнути, треба в Злучених Державах помогти управам міст (мунисипалам) закладати колегії, з яких могли б користати резплатно спосібніші студенти, що покінчили середню школу (гайскул). Учасники конференції прийшли до висновку, що треба заложити 2,500 нових колегій як осередків безплатної вищої науки в різних околицях і так дати спроможність розвинути такі молоді таланти, які тепер пропадають з причини недостачі фондів на університетську освіту. Конференція передбачує, що найменше мільйон студентів річно буде в спроможності користати з безплатної науки. Фонди на втримання таких шкіл — на думку учасників конференції — повинен ухвалити конгрес. Учасники були того погляду, що плекання талантів це засада демократії.

Роздумуючи над тими думками і плянами конференції мимохіть нагадуються слова італійського письменника Едмонда де Амічіс: „Такий рух — це поступ, це надія світу", Це відрадне явище в часі занепаду справжніх ідеалів та моралі у великій частині теперішнього світу.

Лев Ясінчук.

Австрійський договір і ми

Якщо за новітним політичним рівнозначником утотожнювати державу (в географічному розумінні) з народом, то виходять такі мовні новотвори, як „совєтський" народ і „австрійський" народ. Коли „совєтський" народ це збірна назва для різних народів Радянського Союзу, то „австрійський" народ це на ділі ті самі німці, що й у Німеччині, очевидно з відмінами спричиненими віковою державною окремішністю. І тут кидається у вічі цікаве спостереження: тоді, коли н. пр. український народ пересяк уже наскрізь до своїх глибин ідеєю Соборности й цінить її нарівні з самостійністю, та коли сьогодні навіть смішно звучало б бажання творити н. пр. окрему Західну, а окрему Східню, чи іншу Україну, то австрійські німці за малими винятками й чути не хотять про соборність. Є це наслідок давньої історичної дійсности, в якій стара Австро-Угорська монархія жила до свого розвалу в 1918 році окремішним самостійним життям від 1804 р. як світова потуга. Австрія, збережена Аліянтами після 1-ої світової війни в назві й фундаментальних рештках колишньої великодержави, поглочена в 1938 р. гітлерівською соборністю й імперіялізмом, має свої амбіції відродитися. Зогляду на її положення в самому осередку Европи, змагання австрійців до віднови суверенности лежить сьогодні на лінії демократичного світу, щоб не дати спотужніти животній силі властивої Німеччини. Інша річ, чи як демократичний, так і „людово"-демократичний світ бажає собі тієї австрійської суверенности таки вже сьогодні. Радше ні. Бо після її здійснення не можна б погодити існування чужинних окупацій на тій землі, що становить вихідну позицію як для західних держав на Схід, так і для східних — на Захід. Це сказати б ідеологічно — стратегічне становище є причиною такого просто дивного явища, що в чотири роки після Другої Світової Війни в Европі тільки Німеччина й Австрія не мають ще мирових трактатів, що привертали б їм самостійність і суверенність, дарма що ці правно-державні окреслення визнали Аліянти за Австрією, як державою знасилуваною націвськими німцями ще в часі тривку війни, на конференції в Москві.

Вже четвертий раз сходяться представники чотирьох аліянтських великодержав на довгі наради для оформлення договору про самостійну Австрію. Вже четвертий раз довго розбірають усякі дрібниці (з погляду світової політики) й ніяк не можуть звести кінців докупи, а всі познаки вказують, що не можуть тому, бо не хотять; бо це тепер не є в інтересі великої політики залишити цю територію самим австрійцям, що не могли б створити потрібної сили для оборони цієї держави перед загрозою комуністичного імперіялізму, — це з одного боку; а з другого боку — відсунуло б воюючу силу комунізму від середини Европи. Тому до давніших вишуканих спорів (за німецьку власність на області Австрії) долучується нові перешкоди, що узмисловлюються у вимогах Югославії. Ті вимоги сьогодні на перший погляд скромні, як колись, але у їхній реалізації може мали б ще гірші наслідки. Чого ж вимагає Югославія?

Вона вже ніби не хоче цілої Каринтії, тільки справлення в деяких місцях границі; хоче відшкодування за шкоди австрійських вояків у війні та — широкої автономії для словінців, що живуть у тій країні на південь від широкої долини ріки Драви. Цієї Каринтії готові причіпитися тим разом колишні Аліянти (кожний зо своїх міркувань) як дошки рятунку, щоб не закінчити договору, дарма, що прилюдно ніби всі того бажають.

Каринтія це край з мішаним населенням, німцями й словінцями, що є такими словянами, як ми. Німці поселені головно на північ від Драви, а словінці на півдні. Очевидно, що за довгий час приналежности до старої австро-угорської держави оба народи перемішались, а такі назви місцевостей на північ від Драви; як Мальніц, чи Пузарніц засвідчують для кожного словянського вуха, що це колишні словянські назви перекручені на німецький лад. В давній Австрії велися завжди навіть дуже галасливі спори у віденському парляменті за намагання австрійських німців германізувати словінське населення. Теперішня Австрія завела для словінців окремі словінські школи й готова дати (як це заявив тепер у Лондоні австрійський міністер закордонних справ) усім словінцям щось у роді персональної культурної автономії, але не такої, як хоче Югославія, тобто з окремою адміністрацією, окремим законодатним тілом, окремою поліцією, судівництвом, а будуче австрійське військо не мало б права й носа показати на цю землю. Значить такої автономії, що після якогось певно недовгого часу зірвала б цей край як зріле яблоко й кинула його в югославський город.

Нема сумніву, що така вимога мала б зовсім інший посмак, якби її виставила н. пр. така держава, як Америка, де стейти мають також окрему адміністрацію, поліцію, судівництво і ще дещо. Але Югославія, що сама в себе гнете, давить і нищить всьо. що не сербське, а радше — не комуністичне! Преціњ на землях, що припали Югославії після розвалу Австро-Угорщини, вона знищила своїми таборами в Ярек, Крушевлі, Гаково, Мітровиці, Панцеві понад 200 тисяч людей, що не були сербами, конфіскуючи їх майно вартости понад 20 мільярдів сербських динарів. У сербському Банаті видала біля тисячу чоловіків і жінок Совєтам! Чи словінці й серби всьо одно, про це могли б сказати спеціялісти, дослідники народів. Саме межування з якимсь народом, чи навіть подібність мови, — це ще замалий доказ.

От так Австрія готова залишитися знов такою, як була. Колись ми бажали їй повного здійснення її політичних змагань. Але становище урядових австрійських кругів учить нас, що ще не можна бути абсолютно справедливим. Тому можливість розбиття теперішньої наради в Лондоні над австрійським договором не занадто засмутило б нас, доки ми ще тут тиняємось. Бо от — на тій нараді ставив совєтський представник вимогу, щоб Австрія управильнила справу скитальців, відсилаючи їх „на родіну". Американець, британець і француз відразу спротивилися тій вимозі. А що Австрія? Недавно вияснював австрійський міністер внутрішніх справ, Гальмер (соціяліст) на одних зборах, що питання скитальців не таке то вже трудне до розвязання. Коли б дотичні держави — казав він — дали запевнення, що поворотці не були б там невільниками, то половина з них дала б себе репатріювати, а другу половину вивезе ІРО. Значить, що йому вистачило б уже саме таке запевнення щодо скитальців, у яке він сам не вірив би. Ось так самі вчать нас, щоб ми наслухували долі договору не з радістю, але з тривогою.

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

43)

— Ах, Боже! — виривається в Ольги. Кримський зупиняється і дивиться питально на Ольгу. Вона підносить свій погляд догори. Кримський посміхнувся. — Ми, Ольго, — казав він далі, — стоїмо постійно в боротьбі з вмирущими і невмирущими речами... По-моєму конечно таку боротьбу сприймати абсолютно свідомо. Я, наприклад, дуже виразно чую основний клімат середовища і доби в якій ми ось тут живемо. Не вдовольняюсь самими датами днів чи років. Хочу чути запах морального повітря, що нас оточує тепер. Наприклад — ви і я. Думаєте, що ми так собі випадково от зустрілися і проводимо час? Ні, Ольго! ми, ви і я, творимо зміст того, що тут є. Хтось, можливо, захоче взяти нас під побільшувальне скло історії... Ви не дивуйтесь. Ця точка на землі одного разу може бути першою літерою нового речення в історії... Це, очевидно, непереконливо звучить, однак хай буде мені вільно казати навіть непереконливі речі. В кожному разі все, що тут діється, мене страшенно інтригує, і мені іноді, коли я отак намагаюся вчутися в біг часу, мені здається, що в цих днях є частинка страшного суду, призначеного нам вічністю.

Ольга була дуже поважна. Видно, що їй хотілось сказати багато, і вона старанно шукає потрібні слова. — Це дуже цікавило, — каже вона. — Мені такі думки не приходили до голови. Я ще навіть не зовсім добре їх усвідомлюю. Але вони мене переймають.

— Власне! Це дуже добре! Це якраз дуже добре! — викрикнув Кримський. — Ви знаєте, що значить почати думати? Це значить прийти... До чогось, що тебе якраз цікавить... Ви знаєте, чому у нас люди діють, мов порох у бочках? Тому, що вони не думають, а чують себе у великому процесі. Їм все здається, що вони тільки і тільки малі... Що для них існує посада, малий округ, мала ідея, чи, власне, — ніякої ідеї... Без ідеї... Нерозуміння, що це є. Мені сказав Ворон: я не потребую ніякої ідеї... А молодий січовик, що має ідею апріорі, думає, що вона в тому, щоб тільки за неї вмерти. Ні. Не може бути ідеї смерти, бо ідея — це нерв життя. Ідея також ніяка не програма партії чи філософське витлумачення політичного світогляду. Ідея, хочу вам це ще пластичніше висловити, це вічний рух у моїй усього свідомій душі. Людина без ідеї — мертва. Вона може бути марксистом, але її марксизм обернеться у звичайне маніяцтво та закукурічення. Вона може бути українцем, але її українство буде звичайною меґаломанією. Така людина переважно творить тупе місце в поході думки. Вона найгірша тоді, коли береться проводити якісь „ідеї" в життю, бо людина без своєї ідеї в душі не може збагнути многогранности і величности того якраз діла, за яке вона береться...

— І тому, Ольго, що у нас трагічно мало ідейних людей, тому якраз у нас так часто творяться мертві вузли у нашому житті. Не кажу тільки політичному, а й взагалі... Дам вам, Ольго, приклад і прошу вибачити, що я говорю вам ці речі саме так. Я хочу, щоб ви їх зрозуміли, щоб ви їх усвідомили, а мені все і все здається, що ви цього не розумієте, або розумієте не до кінця. Приклад мій з нашої клясичної баби Палажки та Параски, яких нам ласкаво представив Іван Нечуй-Левицький. Я інколи думав: що змушувало цих двох людей до вічної, я б сказав, боротьби? З теорії наших волюнтаристів, тих, що вбачають у вічній боротьбі та неспокої, життя, образ цих двох людей може мати ідеальне насвітлення. Це були люди дійсно „неспокійні". Вони не знали ніякого компромісу. Вони були винятково послідовні у своїх чинах. Логіка їх побудована на строго послідовних законах природи про боротьбу. І от ці дві клясичні протопостаті якраз дуже вияскравлено характеризують людину без ідеї в тому розумінні, в якому розумію цю річ я. Душа цих людей так побудована, що вона нездібна сприймати протиріччя в собі. Люди волюнтаристично наставлені, могли б мені сказати, що це якраз те, чого людина потребує, щоб бути активною. Я ж скажу, що душа, що не розуміє протиріч, це все одно, що револьвер без безпечника. Ідея родиться якраз з протиріч. За і проти. Акція і протиакція... За і проти. Оптимізм і песимізм. І коли душа людини має ці два бігуни, тільки тоді вона може таїти в собі живу, свобідну ідею. Ідею, що вмітиме кожну таку чи іншу думку провести, мов той човен серед небезпеки підводних рифів, до наміченої пристані

(Дальше буде).

ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

Максим Подорожний.

СОВЄТСЬКИЙ ЗЛОЧИН НАРОДОВБИВСТВА У ВІННИЦІ

(Продовження)

3)

„Запретні зони" совєтського народовбивства.

Після смерти Кірова та під час масового терору в цих проклятих 1937-1938 роках в багатьох містах України та в безносередньому віддаленні від місцевих будинків НКВД повідгороджувано від людських очей високими парканами т. зв. „запретні зони". Невелику площу в місті або за містом відгороджувало цим високим парканом, ставлено довкола сторожу та гостро заборонено населенню не тільки туди заглядати, але й зближатись. Що діялось за тими „запретними зонами" — ніхто не знав, але про це кружляли всілякі поголоски. Одні говорили, що там є важливі військові споруди, інші давали інше вияснення, але всі з жахом думали, що там діються жахливі і тільки НКВД відомі злочини. Були й такі сміливці, що часом в сумерку вечора видрапувались на дерево в недалекому саді та пробували заспокоїти свою цікавість. Деяким тільки пощастило побачити ряд глибоких ям або інші підізрілі „горбки". Аж опісля вони усвідомили собі, що це було. Такі „запретні зони" були теж у Вінниці.

У Вінниці вже небагато людей залишилось, щоби могли були з цілою точністю оповісти історію тих місць, що їх НКВД вибрало на сховок для своїх змасакрованих жертв. Але найшлось багато свідків, які пам'ятали і знали останні події в трьох місцях обабіч Літинського шосе. На першому місці раніше був сад, що належав кільком власникам. Сторожем того саду від довшого часу був росіянин Маслов. Власники вже десь в 30-их роках перенеслись жити до міста, а Маслов залишився. Всі описують його як людину з-під темної звізди, що любив собі — як кажуть — „дьоргнути", знущався над своєю жінкою, опісля прогнав її та мав до діла з іншими жінками. Проте, ним самим ніхто більше не інтересувався, як і не інтересувався самим садом. Аж десь в березні 1938-го року агенти місцевого НКВД почали оглядати город, міряти його та снувати якісь свої пляни. Маслова прогнано і загально вважалося, що сад перебрало само місцеве НКВД. В тому ж самому часі почали оточувати це місце високим на 3-4 метри парканом з дощок, виставляючи рівночасно сторожу НКВД. Сторожа змінялася, але залишалася там день і ніч. Часом з-за огорожі доносився гаркіт собаки. Принагідним цікавим вияснювано, що паркан поставлено для охорони саду перед дітьми, опісля говорили, що там відбуваються таємні військові вправи. Мало було таких людей, щоби мали відвагу переконатись, що там діялось. Деяким пощастило з далека заглянути і тоді бачили викопані рядом ями. Дещо пізніше в літній порі з-за огорожі почало заносити труп'ячою гнилизною і тоді в одному куті оточеного парканом місця в окрему яму насипано негашеного вапна для дезинфекції. Багато людей спостерегли, що на цьому місці в ночі діялися всілякі таємні історії. Від Будинку НКВД і з тюрми туди заїздили криті полотнищами вантажні автомашини з невидемим вантажем. Часом можна було спостерегти, як з відгороджених місць виходили з лопатами робітники НКВД. Люди почали шептати про можливість поповнюваних там злочинів, але ніхто не важився висловити своє підозріння голосно або спитати за виясненнями. Все було під страшним терором НКВД. Кожний боявся, що надмірна цікавість може і його завести одної ночі в будинок НКВД.

Подібні історії творилися в тому часі теж на старому кладовищі та в шумно названому „парку культури і відпочинку", в якому опісля приготовано майданчики до танців, гойдалки, насаджено цвітів та взагалі приготовано місце на дозвілля. А під цим усім вже спочивали тисячі змасакрованих жертв НКВД. Довкруги городу паркан був залишився аж до війни. В ньому навіть малі щілини були заткані шматками матерії, щоби цілком закрити перед очима посторонніх це, що діялось за парканом. Аж уже під час німецької окупації в зимі місцеве населення почало самочинно розтягати дошки з паркану та топити в холодних помешканнях.

„Розкрилася земля і показалося пекло".

„Розкрилася земля і показалося пекло" — заголосила одна жінка, побачивши відкриті масові могили у Вінниці. Справді бо, в масових могилах тисячів невинних жертв большевицького режіму у Вінниці показалося пекло, якого досі не могла собі уявити навіть найбуйніша людська фантазія.

З ганебною втечою „доблесних" большевицьких армій з України перед наступом гітлерівських гунів та зі заміною терористичної окупаційної влади червоних фашистів в Україні такою ж терористичною владою брунатних німецьких фашистів, населення Вінниці щораз впертіше почало висловлювати свої здогади про можливість страшних злочинів в колишніх „запретних зонах". Німецької окупаційної влади зразу ніхто не мав охоти втаємничувати в ці справи. Бо й навіщо? Всі знали, що й німці з найбільшою точністю практикують большевицькі методи в Україні. Бо з приходом німців змінився тільки окупант, змінились тільки особи катів, але в нічому не змінились їх практики. Це проявлялося в усіх ділянках життя, від повного свавілля поліції починаючи а на загальній системі влади кінчаючи. В багатьох випадках тільки змінено назву, цілком залишаючи зміст. Наприклад, совєтські колгоспи (колективні господарства) перемінено на громгоспи (громадські господарства) але цілком з тою самою кріпацькою системою праці. Подібність режімів вдаряла головно в поліційних справах і тут від большевиків вже навіть німці могли навчитись поліційного ремесла. І навчились, збагачуючи його ще й власним садизмом. За большевиків і за німців все стояло під знаком поліції та поліційного терору. За большевиків рішальним в усіх справах було НКВД, а за німців Ґештапо. Інтересно, що як у Вінниці так і в інших українських містах німецьке Ґештапо з правила влаштовувалось навіть в тих самих будинках, де раніше „працювало" большевицьке НКВД. Все залишалося по давньому, тільки на місці червоного прапору зі серпом і молотом вивішувано такий же червоний прапор з поломаним чорним хрестом на круглому білому тлі посередині та побіч чорний прапор з двома стрілками, що мали означати дві латиські літери SS. Це була єдина зміна. Навіть багато персоналу НКВД зразу переходило на службу до німецького Ґештапо. У Вінниці, під час розкопки масових могил жертв большевицького режіму, в місцевому будинку НКВД вже хазяйнувало Ґештапо та правдоподібно копало масові могили в іншому місці. Жертвами в обох випадках завжди були українці.

Докищо важко встановити з цілою точністю, як дійшло до розкопки цих масових могил у Вінниці, бо про це з різних джерел різно інформується. Згідно з твердженнями населення Вінниці виходило б, що весною, точно дня 24-го травня 1943 року, „хтось щось" викопував в парку і натрапив на перегнилого трупа людини з кавалками погнилого одягу. Людина, що знайшла трупа, злякалася та повідомила поліцію. Вже в тягу доходжень з доручення поліції почали дальше копати і знайшли дальшого подібного трупа. Опісля ще дальшого і ще дальшого. Справою заінтересувались місцеві власті та почали робити дальші розкопки під керівництвом двох місцевих лікарів, українця доцента д-ра Дорошенка, під ту пору судового лікаря у Вінниці, та росіянина, д-р Малініна, професора Краснодарськоо університету, під ту пору теж замешкалого у Вінниці. Після того, як розкопано дві могили та добуто з них 228 трупів, на місце розкопок прибула окрема судово-лікарська комісія та перебрала керівництво дальших розкопок і дальших доходжень. На місці розкопок побувала теж невтральна міжнародна комісія та багато закордонних кореспондентів, не тільки з країн німецьких сателітів, але й невтральних держав. Вістка про страшне відкриття блискавкою розійшлася по всій Україні і до Вінниці з усіх усюдів почали приїжджати люди, в надії, що їм якнебудь пощастить там знайти відповідь на запит, де поділася дорога їм особа, забрана свого часу большевицьким „чорним вороном" та засуджена опісля на заслання „в далекі табори без права кореспонденції".

(Дальше буде).

„ТЕРНИСТИМИ ШЛЯХАМИ"

Така назва книжки, що появилась недавно на книжковому ринку в Канаді. Розміром вона 224 сторінки, а ціна її 1 доляр. Написала її пані Галя Кубанська, що живе тепер в Торонто. Книжка як книжка — думає собі кожний, от написана, щоб народ мав що читати у вільні від праці хвилини.

Тимчасом воно не так, коли йдеться про „Тернистими шляхами". Тернистий шлях — це шлях пані Галі Кубанської. Вона пише без літературних прикрас, лише те, що сама пережила. І її шлях — це дійсно тернистий шлях людини, що перебула в московській неволі, в большевиків, хоч на українській землі — Кубані довгі десятки років. Ця книжка подає образ не лише трагедії авторки, а й частини Кубані, нащадків колишніх славних Запорозьких Козаків, яких Москва по здобуттю України виселила на Кубань.

Ми всі одушевляємось козаками; це ж кров нашої крови. Тим більше ми повинні поцікавитись і долею нащадків тих „чубатих бурлак", як про них кажеться. Книжка „Тернистими шляхами" подає дещо про їхню долю.

- Німецький письменник Ман написав був свого часу твір „Будденброк", в якому описав історію кількох генерацій одного патриційського - шляхотського роду в місті Бремен. За той твір він дістав нагороду Нобля, що зробила його славним в усьому світі. До твору Манна можна прирівняти твір пані Галі Кубанської.

Життя до першої світової війни, перебіг війни, переживання в австрійському полоні, російська, а відтак совєтська революція, грабежі під гаслами революції, винищування людей — це все так ярко представлене, якби читач сам там був і те все переживав.

З одного боку переживання авторки, з другого трагедія українства. Люди самі кінчать зі собою, щоб не переживати трагедій. Заводи перебираються московськими робітниками, а українські усуваються під маскою рівности на зад, бо вони несполегливі лише тим, що українці. На Кубані заведено було українські школи, але керівний провід залишили в своїх руках москалі. В 1933 році школи перемінено на московські, а українська мова висміювалась.

Ось образки дійсности: Дід і баба виховували Максима. Йому 15 років. Він, що виховується в дусі комунізму, вбиває діда і бабу, шукаючи в них за грошима. Суд. На суді Максим твердить: дід і баба — це куркулі (багатші селяни). Вони були паразіти для страни. Рано чи пізно їх треба було знищити. До того вони мали десь золото і не дали його державі. Суд звільнив його від кари. Чи то можливе в іншій країні культурного світу?

Або інженер Павло каже мамі: лішпе вмерти і припинити наш рід, ніж поневірятись і ганьбити його. Я молю Бога, взяти мене до себе. Мамо, мені шкода причиняти вам біль, але так мусить бути... Чи в іншій країні світу хтось добровільно вмирає і припиняє свій рід? Павло вмер.

Ті і їм подібні образи говорять за себе.

Або і таке: виселюють українців зі станиць (козацькі села). Зі станиці Полтавської забрали 28 тисяч людей, вивезли за Урал і там, посадивши за дроти, всіх виморили голодом. До станиці привезли москалів, поробили їх козаками, а станицю перезвали на Красноармейську.

Ще таке: Голод в 1933 році. По станицях залишилось пересічно коло 10% місцевого населення, в 90% вигинуло. На Кубань втікали голодні з України, мішались з кубанцями-козаками. Переживали в тунелях недокінченої залізниці. Комуністи одного гарного дня замурували тунелі, поставили варту і всіх 15 тисяч людей, що там жили, вмерли з голоду чи подушились.

Такі образки траплялись колись давно, коли люди були некультурні. Що це можливе в 20 столітті, в те не хочеться вірити. Але ж це факт.

Влада церкву міняє на клюб і кіно. Народ молиться, любить свою святиню. Лізуть якісь безбожники на церкву хрести знимати, падуть і вбиваються та калічаться. Церква з хрестами остала, але в ній клюб та кіно.

Приходить „єжовщина". Москва вкриває Україну і Кубань масою трупів. Люди, щоб не терпіти, не мучитись, самі вкорочують собі життя. Тут мимоходом згадаємо, що у Вінниці, лише одному місті України, москалі розстріляли в ті часи 9,432 українців. Ті трупи були викопані в 1943 році.

Чи бачив хто неграмотного чоловіка на посаді голови міської ради? В культурному світі ні, але в совєтському „раю", в столиці Кубані Краснодарі, таке було.

Галя Кубанська описує страхіння війни та як гнали людей до армії. Чоловіка її забирають і невідомо, що з ним сталось. Її з малою дитиною за ніщо присуджують на довгі літа до концентраційного табору. Їй хотять відібрати дитину. Мама боронить свою дитину. Допити з електричним крісlом і інші шикани. А як в таборі матері вмирають? Які трагедії відбуваються, коли матерям силою дітей відбирають? Про те ще досі ніхто точно не писав, то невідомі факти з життя українців в совєтському „раю".

В Армавірі пускають між горіючі нафтові резервуари 10 вагонів, замкнених, а в них повно живих людей.

Все образки, що дуже нагадують середновіччя, а вони дійсність 20 віку. Все те пережив і переживає український нарід, тихо, без шуму. Лише зрідка пишуть очевидці про те, бо воно таке страшне, що й писати не хочеться.

Дальше німецька окупація Кубані, втеча через Україну, Ромунію, Болгарію, Сербію, Мадярщину і Німеччину до Канади — це тернистий шлях Галі Кубанської.

Наприкінці згадані і блага репатріяції українців з Німеччини „на родіну". Ті блага довели до того, що з яких 3.5 мільйонів українців, які були в Німеччині на роботі, остало заледво яких 200 тисяч. Решта, хоч і протикомуністи, були змушені вертати туди, куди вони не хотіли вертати, з душою вирвались в культурний світ, щоб рятувати життя.

Все те повинен знати кожний українець, особливо ті, що того самі не переживали, що ще і нині вірять в спасення світу Москвою і комунізмом. Нагороди Нобля авторка не дістане, зате вона розкриє світові очі на те, що діється за залізною куртиною і тепер. Вона це все сама пережила. Книжка повинна найтись в кожній українській хаті.

(Цю книжку можна замовити в авторки: Mrs. H. KUBANSKA, 109 Oxford St., Toronto, Ont. Ціна $1.00).

Інж. М. Селешко.

ЦЕ ПІД ВЕСНУ ДЛЯ „ДЖУНІОР", ЩО ЩЕ ХОДИТЬ ДО ШКОЛИ!— Не питайте її, скільки коштує, бо це покищо клопіт виключно тата і мами.

КРИТИКА ПРО ЛЮБКУ КОЛЕССУ

Світової слави піяністка, Любка Колесса, що виступить цеї неділі в Ню Йорку на Шевченківськім святі, грала з великим успіхом в суботу 26 лютого в Карнеґі Гол в Ню Йорку з Филгармонічною Оркестрою, чого доказом є не тільки оваційне приняття артистки публикою, але теж і критичні оцінки.

Ню Йорк Таймс, підкреслюючи, як знаменито зливалась гра на піяні з грою оркестри, стверджує, що „гра пані Колесси була мила, тепла в тоні, чиста у віддані сутті твору (Шопена піяно концерто в Е майнор), а технічно вдоволяюча".

Ню Йорк Геральд Трибюн зачинає властиву критику від слів, що пані Колесса „є завершена артистка", зазначуючи, що „її гру відзначує чистота, плавність і послідовна музикальна якість тону в додатку до знаменито відданих динамічних тонкостей".

СНІГ ПОВИТАВ МАЛЕ БІЗОНЯ.—У филаделфійськім зоологічнім городі був недавно прибуток. Малий бізон, що прийшов на світ, скулився бідака зо зимна, бо того дня впав сніг. Мама не допускала нікого до малого й годі було його нагріти.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЙОНКЕРС, Н. Й.

Прощали свого довголітнього пароха і зібрали на добрі цілі.

Десь коло 10 лютого ц.р. рознеслась в українській греко-кат. парохії св. Михайла вістка, що її довголітній парох о. Максим Кінаш, добровільно опускає парохію і то вже за кілька днів. Це була справжня несподіванка і то сумна. З великим поспіхом уряджено в суботу 12 лютого в церковній галі „прощання". Жіноцтво завдало собі труду і хоч не було часу на підготовку, все було гарно приготоване. Довкола гарно застелених столів засіло стільки громадян, скільки можна було примістити.

Тостмастером був о. Степан Хрепта з Українського Каледжу в Стемфорд, що подякував громаді за ту честь, що його молодого вибрано тостмастером прощальної вечері, урядженої в честь того священика, у якого він був першим сотрудником та який був для нього молодого не тільки духовим, але дійсним батьком. Ми зійшлися тут, говорив о. Хрепта, щоби віддати честь праці десятків літ, з якої відомий 79-літній о. парох не тільки в Йонкерс, але й в цілій Америці. Адміністратор парохії, о. Василь Клос, заявив у своїм слові, що знає о. Кінаша не віднині, а ще з праці в старому краю, де він мав славу доброго проповідника та де його проповідями користувалось теж і молодше покоління. Теж згадав о. Клос і про широку піонірську працю о. Кінаша в Канаді, як і про душпастирську, письменницьку та місіонарську працю в Злучених Державах.

По відчитанні наспілих привітних телеграм гром. Вовк відчитав написаний ним „нагло" повний щирости вірш з приводу сумної несподіванки, себто тої, що о. Кінаш покидає парохію та „йде на відпустку". Місцевий лікар д-р Мальчик згадав добрим словом „Батька" як духового провідника і як — пацієнта. До побажань прилучилися присутні на вечері Шановні гості, професори з Стемфорду, як о. Бобак, о. Федорчук, о. Монастирський та о. Закревський.

Від імени церковного уряду попрощав о. Кінаша щирими словами. гром. Хомяк, згадуючи за гармонію, яка панувала між урядом і о. Кінашом впродовж 10 років. Дякоучитель п. М. Фатюк прощав від Хору та в своїм імені як „рідного батька".

Д-р Л. Мишуга згадав за працю о. М. Кінаша на народній ниві як знаменитого промовця на національних святах і маніфестаціях та автора „Історії української літератури", що її друковано свого часу впродовж року англійською мовою в „Юкрейнієн Віклі". Теж запропонував пошанувати цей вечір збіркою на добрі цілі.

При кінці промовив кілька слів ще й о. Кінаш заявляючи, що хоч „іде до своїх дітей", то таки жаль йому покидати добрих людей, якими були для нього парохіяни в Йонкерс. Це не так спочивати, як відпочати і взятись за викінчення до друку проповідей та писання споминів з життя і праці в старім краю, Канаді та Америці.

Прощальний вечір закінчено відспіванням „Многая Літа".

Збірка принесла $161, які призначено по половині на скитальців і будову Духовного Семинаря в Вашингтоні.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

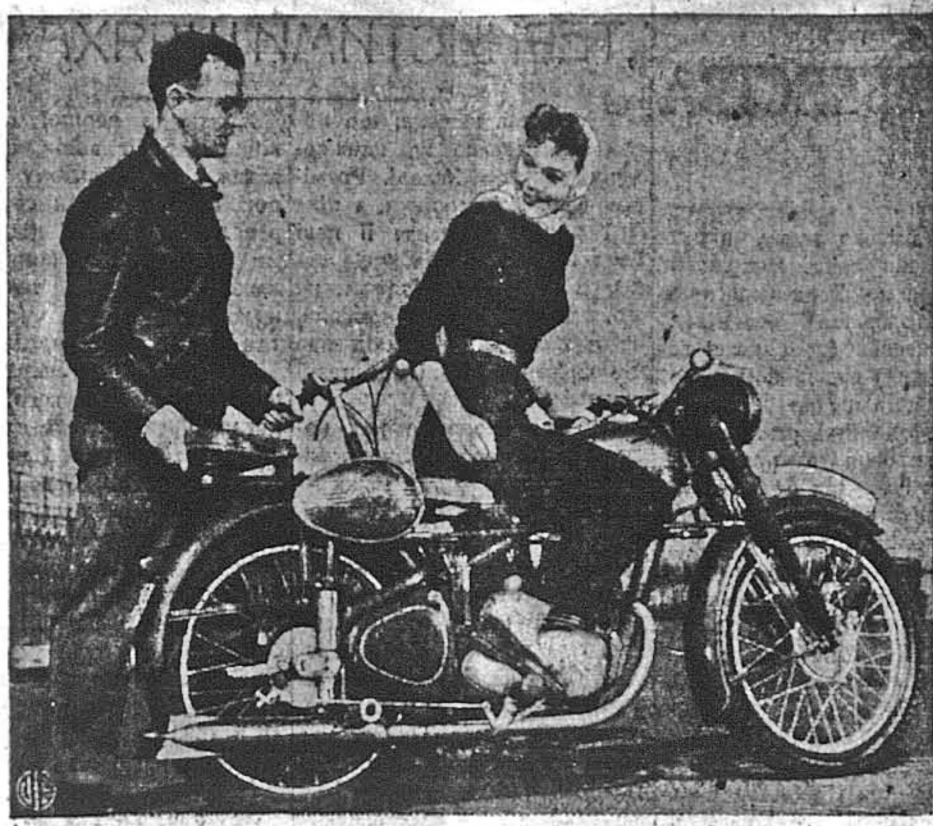
З похорону бл. п. П. І. Сподара на добрі цілі.

Дня 6. лютого помер несподівано бл. п. Іван Сподар на 55-тому році життя, що був майже 30 років секретарем Братства св. Василія, 364 відділу У. Н. Союзу. Покійний багато прислужився для розвою Братства. Був при кожній народній праці. Чимало труду вложив Покійний у славний Український Культурний Город, а останніми часами у працю Злучених Організацій, де був секретарем. Надзвичайно любив музику і вчив хлопців у дутій оркестрі та гордився тим, що й його син теж такполюбив музику. Покійний вчив теж в українській вечірній школі. Був доброї та веселої вдачі й щедрим жертводавцем на народні потреби. Тому і не диво, що так багато людей прийшло віддати Покійному останню прислугу, а ми, члени Братства та приятелі, прощали його зо сльозами. Похорон відбувся 10 лютого в українській греко-католицькій церкві, а поховано на українськім цвинтарі св. Петра і Павла. На могилі промовляв п. Дмитро Шмагала, головний радний У. Н. Союзу, прощаючи Покійного від У. Н. Союзу за його щиру народну працю. Гром. Кукіз, предсідник 364 відділу У. Н. Союзу, прощав Покійного від імени рідного села і приятелів та тих народних домів, де він так багато напрацював для загального добра.

Зложену приятелями суму на цвіти поділено на три части: одну на квіти, другу передано вдові, а $25 вислано до Українського Конгресового Комітету на оборону української справи. Збіркою займались пані Марія Чорній і Марія Кукіз. Покійний походив з Мостів Великих, Західна Україна.

Жертвували по $5: В. Заблотовський, В. Владика, Г. і М. Кукіз; Ст. Палівода $3.50; К. Курочка $3; по $2: М. Чорній, М. Лев, Т. Данилович, С. Сливка, П. Білаш, Ю. Мисик, М. Шегда, Т. Добромильський, М. Сенті, Г Занько, М. Занько; по $1: М. Кравчишин, Н. Пікула, М. Самсін, К. Насаль, А. Занько, Е. Юрочко, І. Шаїн, Т. Газдецька, М. Петришин, Н. Декан, М. Калинич, Й. Красно, В. Баланді, Й. Небожук, П. Вогл, І. Кухта, Й. Стойка, П. Личко, Н. Занько, І. Сенюта, І. Бдзіль, К. Батюк, І. Поповим, М. Балко, П. Сенюта, І. Русин, П. Ломиш, Т. Баюн, А. Барбер, О. Гавриляк, А. Панасюк, П. Сіроцький, М. Білецький, В. Ковальський, П. Толочкевич, Щерба, І. Бец, К. Бусько (ст.). Решта дрібними.

—o—

МОТОЦИКЛ ДЛЯ ДВОЇХ.—Інтруктор Бил Гайнс (зліва) дає пояснення Вивіян Кенеді, як треба керувати новим мотоциклем. Цей мотоцикл щойно зачали виробляти і він буде одиноким у своїм роді, бо дві особи зможуть ним вигідно їздити і кожна з них могтиме ним керувати. А що весна за плечима, то молоді люди дуже зацікавлені новим мотоциклем.

ДІТРОЙТ, МИЧ.

Ярмарок нової імігреції.

Заходами Організації Нової Української Імігреції в Дітройті в суботу вечером 12 березня відбудеться в салі Українського Народного Дому при Мартин вулиці „Ярмарок", головною атракцією якого будуть гарні вироби з українського народнього мистецтва, а далі книжки, срібні предмети, торти і т. д.

В програму включається також виставка українського мистецтва та буфет.

Віримо, що український загал міста Дітройту своєю чисельною участю підтримає цей перший виступ нової нашої імігреції, що буде поважним моральним і матеріяльним попертям в розбудові її організаційного життя.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа **конче** подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись ца розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

* * *

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17,379 Федірко Івана та братів, по моїм мужу Солярський Андрія с. Андрія з с. Хоратона (Ярослав) від Солярська з дому Федірко Фрузьки.

17,380 Укарма Михайла від Укарма Лідії д. Андрія з с. Негрибки Германовичів (Перемишль).

17,381 Іваницький Андрія з с. Макенів (Мостиська) від Капраль Івана.

17,382 Камінська Теклі зам. Паньків д. Михайла з с. Томашівці (Калуш) від Камінський Михайла.

17,383 Мельник Івана і Федора з с. Марковці (Станиславів) від Мельник Катерини замуж. Урбанович.

17,384 Кобильчик Йосифа від Климчак Романа.

17,385 Баволяк Марії з с. Яворець (Лісько) від Бігун Катерини.

17,386 Синогурський Михайла з с. Жовчів від Масій Михайла.

17,387 Слушний Олексія с. Григора, Драпалюк Корнія с. Григорія, Мегун Івана с. Теодозія від Ненич Атрама с. Михайла з Вел. України.

17,388 Базь Василя з с. Гувиля (Жидачів) від Мостовий Антона с. Олекси.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 13. березня, в год. 12 вполудне, в домі Від. У. Н. Союзу, 841, N. Western Ave. — Т. Шпікула, секр., 5466 W. Haddon Ave.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Бр. св. Василія Великого, від. 364, відбудуться в неділю, 13. березня, в Українськім Домі, 3161 Е. 93 вул., в 2. годині. Просимо всіх прийти на час і вирівняти свої місячні вкладки. — Е. Вілецький, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. Любов, від. 45, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 13. березня. Просимо всіх членів прийти на ці збори, а довгуючих членів напоминаємо вирівняти залеглости, бо інакше будуть суспендовані. — За уряд: Т. Малик, А. Гарасим, М. Ю. Сеник.

ПОШУКУВАННЯ

ГРАБ МИХАЙЛО з Зашкова, пов. Львів, пошукує **ГРАБА МИХАЙЛА,** старого імігранта з цеї самої околиці. Зголоситися на слідуючу адресу:
PHILIP JASNOWSKI
R. D. No. 1, Sharpsville, Panna.

Шукаю рідного брата **ТИМОФІЯ КАРПЮКА,** родженого 1894 р. в Тучапи, Снятинщина (Sniatyn). Виїхав до Америки в 1913 році. До 1939 року знаходився в Oakland, California. Хто про него знає, або він сам, хай пише: WASYL KARPJUK, Tattershall-Thorpe Hostel, Coningsby, Lincs, England.

ЗМІНА АДРЕСИ.

Оцим подається до відома інтересованим, що теперішня адреса о. Максима Кінаша така:
Rev. M. KINASH
7039 LIMEKILN PIKE
PHILADELPHIA 38, PA.

ТАРЗАН, ч. 2049. Редзік у погоні.

Тарзан гнав попри землю в лісі в сторону зачутих вистрілів.

Прибувши до безвладного тіла Тікара, він завважав, що куля тільки скалічила молодого льва.

Тимчасом Джена, вирятувавшися з обіймів дезертира, пігнала з сторону прибережної колиби, в надії, що там найде Тарзана.

Але й колишній банкир догадався, куди вона побігла й тому пустився за нею.